

світу спрямована на дослідження тих механізмів, через які формуються сучасні цінності, а також на аналіз впливу глобальних процесів на особистісні та соціальні зміни.

У сучасному світі відносини між людиною і суспільством набувають нових контекстів і викликів, які формують і переосмислюють ціннісні пріоритети. Завдяки глобалізації, технологічному прогресу, соціальним медіа та іншим факторам цінності, які колись були фундаментальними, сьогодні стають більш гнучкими та контекстуалізованими. Такі питання, як ідентичність, свобода, рівність і солідарність залишаються важливими, але в той же час все більшого значення набувають такі аспекти, як індивідуальність, толерантність і турбота про навколишнє середовище. Люди в сучасних суспільствах перебувають у стані постійного вибору між особистими та суспільними інтересами, і часто виникає напруга між прагненням до самореалізації та необхідністю дотримуватися загальноприйнятих норм.

Аксіологічні виклики сучасного глобального суспільства

Богдан ПОДЛЕСНИЙ, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)

Науковий керівник тез - Ольга ПРОЦЕНКО, доктор. філос. наук, професор

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Сучасний світ переживає епоху масштабної глобалізації, яка трансформує всі аспекти життя, у тому числі й сферу цінностей. Процеси глобалізації, що зумовлені науково-технічним прогресом, інформаційною революцією та економічною інтеграцією, призводять до виникнення єдиної аксіосфери — системи загальнолюдських цінностей, які стають важливими для всіх культур [3]. У цих умовах значна роль належить філософії аксіосфери — науки про природу, значення та ієрархію цінностей, яка допомагає осмислити виклики та наслідки глобалізації.

Філософія відіграє центральну роль у створенні концептуальних засад, необхідних для гармонізації традиційних культурних цінностей із сучасними тенденціями. У фокусі філософської думки — питання: яким чином ми можемо поєднати єдність цінностей із багатоманіттям культур та які принципи зможуть стати фундаментом для мирного співіснування у світі? [2].

Глобалізація має безліч позитивних сторін: вона сприяє економічному зростанню, поширенню інформації, науково-технічному прогресу та культурному обміну. Однак, разом із цим вона має низку суттєвих ризиків, які стосуються цінностей:

– стирання культурних кордонів може призвести до стандартизації культур, коли унікальні особливості окремих націй та культур стають менш значущими. З одного боку, такі глобальні цінності, як права людини та рівність, об'єднують людство. Але з іншого боку, ці цінності можуть набути нав'язливого характеру, знецінюючи ідентичність окремих культур;

- вплив мас-медіа і цифрових технологій створює інформаційний простір, який змінює сприйняття соціальних та моральних норм. Завдяки цифровим платформам зростає доступність до культурного розмаїття, але одночасно вони формують нові норми, які нерідко суперечать традиційним уявленням про добро і зло.

Ці виклики глобалізації потребують філософського осмислення, адже саме філософія здатна зберегти культурне розмаїття, підкреслюючи цінність кожної окремої культури, але при цьому визнаючи необхідність загальнолюдських цінностей.

Філософія як методологія осмислення глобальних цінностей Філософія завжди була джерелом ідей для розвитку моральних принципів, які об'єднують суспільство. У контексті глобалізації філософія стає особливо важливою, оскільки вона сприяє формуванню універсальної етики, заснованої на загальнолюдських цінностях, таких як:

- повага до прав людини як основа для мирного співіснування;
- соціальна справедливість, яка передбачає рівні можливості для всіх, незалежно від походження, культури чи віросповідання;
- екологічна свідомість, що акцентує на відповідальності перед планетою.

Крім того, важливу роль у цьому процесі відіграють філософські школи, які акцентують увагу на розвитку особистості та індивідуальності в умовах глобалізації. Наприклад, екзистенціалізм стверджує, що кожна людина повинна мати свободу вибору, не залежно від соціальних норм, тоді як неокантіанство підкреслює важливість етики, заснованої на ідеях загального добра та обов'язку. Ці філософські теорії дозволяють об'єднати суспільство на основі загальних моральних норм, зберігаючи культурну унікальність кожної країни.

Основні напрямки аксіологічного дослідження у філософії

1. Етика відповідальності. Філософ Ганс Йонас сформулював концепцію відповідальності, згідно з якою сучасна людина повинна брати до уваги не лише свої безпосередні інтереси, а й можливі наслідки своїх дій для майбутніх поколінь. Цей підхід стає основою для розробки сучасних етичних норм [1].

2. Філософська антропологія вивчає людину як центральну цінність і намагається знайти відповіді на питання: якою має бути людина майбутнього, які цінності вона повинна сповідувати?

3. Феномен постправди. Сучасний інформаційний простір впливає на ціннісні орієнтири суспільства, оскільки правдивість нерідко поступається місцем суб'єктивним уявленням і враженням. Це розмиває межі між об'єктивною правдою і суб'єктивними цінностями, що ставить під загрозу принципи демократичного суспільства.

Роль філософії у формуванні ціннісної парадигми глобального громадянства.

Концепція глобального громадянства передбачає не тільки політичні права, а й моральні обов'язки перед світом. Філософія допомагає створити ціннісну парадигму, в основі якої лежить повага до прав людини, толерантність

та відповідальність перед іншими культурами [6]. Глобальна свідомість, яка формується через освіту та філософські знання, робить акцент на відповідальності за мирне співіснування.

Філософія може стати платформою для виховання громадян, які бачать себе частиною глобального суспільства і готові захищати принципи демократії, свободи і прав людини. Такий підхід сприяє розширенню горизонтів і розумінню необхідності співпраці у світі, де культура є не тільки спадщиною, але й способом досягнення гармонії.

Проблеми аксіологічного релятивізму у глобалізованому світі Аксіологічний релятивізм є ще одним викликом, який супроводжує глобалізацію. Цей феномен стверджує, що жодна ціннісна система не може бути універсальною, адже всі цінності відносні [5]. Такий підхід призводить до розмивання моральних орієнтирів і загрожує формуванню цілісного суспільства.

Філософи часто ставлять питання: чи можливо об'єднати людство на основі універсальних цінностей, не принижуючи при цьому культурні особливості? Як можна знайти баланс між індивідуальними переконаннями та глобальними нормами? Відповіді на ці питання допоможуть знайти оптимальний спосіб впровадження цінностей, які б визнавали особливості кожної культури і водночас служили об'єднуючим фактором.

Отже, філософія залишається основою для осмислення цінностей глобалізуючого світу. Вона дозволяє знаходити нові підходи до визначення моральних стандартів, формує свідомість, здатну враховувати сучасні виклики та бачити майбутнє як простір можливостей для розвитку всього людства [7].

Література

1. Ганс Йонас - *Принцип відповідальності: Відкриття етики для технологічної цивілізації*. М.: Культурна ініціатива, 2004.
2. Юрген Габермас - *Моральна свідомість і комунікативна дія*. К.: Центр навчальної літератури, 2007.
3. Зигмунт Бауман - *Глобалізація: Людські наслідки*. Львів: Кальварія, 2004.
4. Марта Нуссбаум - *Розвиток гуманності: Захист реформ у гуманітарній освіті*. К.: Наука, 2012.
5. Чарльз Тейлор - *Етика автентичності*. К.: Дух і літера, 2006.
6. Кваме Ентоні Аппія - *Космополітизм: Етика в світі чужих*. К.: Основи, 2008.
7. Річард Рорті - *Контингентність, іронія та солідарність*. К.: Основи, 2009.

Вибір людини як ціннісний пріоритет у сучасному суспільстві

Яна КУНДЕНКО, кандидат філос. наук, доцент,

Ганна КРУТЬКО, здобувач освіти

Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова

Сучасний світ переживає період глобальних трансформацій, у якому зміни відбуваються з неймовірною швидкістю, впливаючи на всі сфери життя: від економіки і політики до культури та особистих цінностей людини. Питання взаємодії людини та соціуму, особливо в контексті ціннісних пріоритетів,